

СТАВЛЕННЯ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ (НАЙМАНОЇ) АРМІЇ (ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ДОСЛІДЖЕННЯ)

Вінницький національний технічний університет

Анотація

В статті подані результати дослідження ставлення молоді до професійної (найманої) армії. Запропоновано рекомендації щодо розвитку патріотизму серед молоді. Досліджено національну та патріотичну ідентичність студентської молоді. Врахована оцінка студентів та їх рекомендації.

Ключові слова: *соціологія, професійна (наймана) армія, патріотизм, національна та патріотична ідентичність*

Abstract

The article presents the results of the study of the attitude of young people to a professional (hired) army. Recommendations on the development of patriotism among young people are proposed. The national and patriotic identity of student youth is explored. Student assessment and their recommendations are taken into account.

Keywords: *sociology, professional (hired) army, patriotism, national and patriotic identity*

Сучасне українське суспільство переживає період системної трансформації – реформуються економіка і політика, глибокі зміни відбуваються в духовному житті народу.

Армія, як і держава, – це перш за все люди, а не тільки боєприпаси та озброєння. Які люди – така і держава, яка держава – така і армія. Але можна стверджувати і протилежне: яка армія – така й держава, бо армія об'єднує в собі людей, які відрізняються волею, цілеспрямованістю та дисциплінованістю, а тому суттєво впливає на дух держави [1].

У нашій державі армія повністю перейшла на контрактну форму існування. Ще до кінця 2016-го року контрактники остаточно замінили мобілізованих і становлять сьогодні в ЗСУ 100% від особового бойового складу.

Звісно проблема комплектації особовим складом військових частин і бригад досі залишається не до кінця вирішеною (особливо це стосується складів озброєння), але нарешті країна відмовилась від такого ганебного явища, як мобілізація, коли по містам і села військкомати відловлювали громадян України і під страхом кримінальної відповідальності примушували їх захищати Батьківщину.

Менше з тим, професія військовий потроху стає престижною і затребуваною. Про це красномовно свідчить статистика: на початку січня 2017-го року Міноборони повідомляло, що контракт із ЗСУ підписали 69 тисяч осіб, а вже наприкінці вересня 2017-го року – 120 тисяч осіб. При цьому також сформовано резерв військовозобов'язаних першої черги, який становить майже 130 тисяч осіб [2].

За даними попередніх КСД, що були проведені Слободянюком А.В., доцентом кафедри суспільно-політичних наук, науковим керівником лабораторії соціологічних досліджень Вінницького національного технічного університету у 2017 році спостерігається, що на питання «Чи засуджуєте Ви молодих людей призовного віку, які уникають служби в армії?» значна частина опитаних (41,7%) відповіла «швидше так, ніж ні». Майже стільки ж опитаних (36,1%) відповіли «швидше не засуджую», 16,7% «засуджують» і лише 5,5% опитаних відповіли «зовсім не засуджую». Питання «Якщо ви людина призовного віку, чи маєте ви бажання служити в армії?» отримало такі відповіді: значна частина респондентів (36,1%) відповіли «швидше не маю», трохи менше опитаних (25%) відповіли «зовсім не маю» та 22,2% відповіли «швидше так, ніж ні». Лише 16,7% опитаних відповіли «маю». Це свідчить про незначний рівень бажання служити в українській армії. 127 Українське суспільство в умовах війни: виклики сьогодення та перспективи умиротворення. На питання про здатність нашої армії захистити країну у разі реальної воєнної загрози з боку інших країн трохи більше третини респондентів (38,9%) відповіли «швидше ні,

ніж так», 36,1% опитаних відповіли «швидше здатна, ніж ні». Менша частина опитаних (13,9%) виразили впевненість в боєздатності власної країни. Лише 11,1% респондентів відповіли «не здатна». Стосовно якою має бути форма служби в українській армії, 41,7% обрали варіант «солдати-контрактники», 19,4% обрали варіант «солдати строкової служби», та 38,9% обрали варіант «солдати строкової служби з продовженням служби по контракту за власним бажанням». Це свідчить про те, що більша частина респондентів вважає, що в Україні потрібна контрактна армія. Те, що заробітна платня є стимулом йти до армії для молоді свідчать відповіді на питання «Чи є стимулом заробітна платня в контрактній армії?». На це питання половина респондентів (50%) відповіли «так», 36,1% відповіли «ні», та 13,9% не змогли дати відповідь на це питання. Щодо готовності у разі необхідності захищати свою країну із зброєю в руках майже половина опитаних (41,7%) відповіли «так, якщо виникне нагальна потреба або мене мобілізують», 19,4% відповіли «ні, не готовий(-а), але з часом можливо розгляну таку можливість» і 16,7% респондентів обрали варіант «важко відповісти». 13,9% опитаних обрали «ні, за жодних обставин» та 8,3% вибрали «ні, поки не маю таких намірів». Жоден з опитаних не обрав варіант «так, я вже брав участь у військових діях» [3-4].

Основною групою людей, що підлягає дослідженню є частина студентів гуртожитку Вінницького національного університету. Сьогодні в умовах модернізації й глобалізації суспільства особливої актуальності набуває унікальність особи, а значної ваги – питання, як сформувати колективну особу, котра, з одного боку, збереже відповідальність за колектив, з іншого – свою унікальну особливість. Це повною мірою стосується Збройних Сил України. Отже, вибрана тема є актуальною та потрібною, адже правильно сформована армія є головним фактором незалежної держави [5].

Об'єктом даного соціологічного дослідження є студенти факультету Менеджменту і інформаційної безпеки Вінницького національного технічного університету, які проживають у гуртожитку. Об'єкт складається із 30 осіб, з яких 18 чоловічої статі та 12 – жіночої, віком від 16 до 20 років.

Предметом даного соціологічного дослідження є ставлення представників молоді до професійної (найманої) армії.

Метою даного соціологічного дослідження є з'ясувати, як ставиться сучасна молодь, представлена студентами факультету Менеджменту і інформаційної безпеки Вінницького національного технічного університету, до професійної (найманої) армії та на основі отриманих результатів розробити практичні рекомендації щодо можливих шляхів вирішення проблеми.

В листопаді 2018 року на території гуртожитку №4 було проведено опитування студентів факультету Менеджменту і інформаційної безпеки, Вінницького національного технічного університету у кількості 30 осіб, серед них 12 осіб (40%) - представниці жіночої статі і 18 осіб (60%) – представники чоловічої статі. Віком 17 років – 10 особи (33%), 18 років – 8 осіб (27%), 19 років – 7 осіб (24%), 20 років – 5 особи (16%).

В ході дослідження були отримані такі результати:

на питання «*Чи вважаєте ви проблему професійної (найманої) армії актуальною в нашій країні?*» 57% опитаних відповіли «так, вважаю», 27% – «так, вважаю, але є важливіші проблеми», і найменше опитаних (16%) обрали відповідь «ні, не вважаю». Це свідчить про те, що більше половини респондентів вважають проблему професійної (найманої) армії актуальною в нашій країні.

На питання «*Чи засуджуєте Ви молодих людей призовного віку, які уникають служби в армії?*» половина опитаних (50%) відповіла «швидше не засуджую», 37% опитаних відповіли «так, засуджую» і лише 13% опитаних відповіли «зовсім не засуджую». Це свідчить про те, що для сучасної молоді уникання служби в армії не є ганебним явищем.

У шкальному питанні «*Наскільки Ви згодні з таким твердженням «Професійна (наймана) армія – це...»*» варіант «правильно з точки зору безпеки в країні» в середньому оцінили на 3,6, варіант «можливість заробити гроші» – на 3,4, а варіанти «зручно для українців» і «проблематично» опитувані оцінили на 3 бали з 5 можливих. Це свідчить про те, що для більшості професійна (наймана) армія потрібна для безпеки в країні, також це хороша можливість заробити гроші, і в останню чергу – це проблематично для українців.

Питання «*Чи вважаєте ви проблему професійної (найманої) армії потрібною для першочергового розгляду на рівні держави?*» отримало такі результати: 40% респондентів відповіли «так, вважаю», а

варіанти «так, вважаю, але є важливіші проблеми» та «ні, не вважаю» обрала однакова частина опитаних – 30%. Це свідчить про те, що більшість респондентів вважають проблему професійної (найманої) армії потрібною для першочергового розгляду на рівні держави.

Стосовно того, якою має бути форма служби в українській армії, 40% обрала варіант «солдати-контрактники», 27% обрала варіант «солдати строкової служби», та 33% обрала варіант «солдати строкової служби з продовженням служби по контракту за власним бажанням». Це свідчить про те, що більша частина респондентів вважає, що в Україні потрібна контрактна армія.

На питання «Чи маєте ви бажання служити в професійній (найманій) армії» більшість опитаних (37%) відповіли «зовсім не маю», трохи менше опитаних (33%) обрала варіант «маю» і 30% – «швидше не маю». Це свідчить про незначний рівень молоді, які мають бажання служити в професійній (найманій) армії.

На питання про здатність нашої армії захистити країну у разі реальної воєнної загрози з боку інших країн усі варіанти відповіді («так, здатна», «швидше так, ніж ні» та «ні, нездатна») були оцінені рівномірно – на 33%. Це свідчить про те, що опитана молодь однаково оцінює здатність та нездатність нашої армії захистити країну у разі небезпеки. Коли показник відповіді «так, здатна» буде переважати над «ні, нездатна» можна буде стверджувати, що опитані впевнені в боездатності України.

«Чи є стимулом заробітна платня в контрактній армії?» свідчать наступні отримані результати – більшість респондентів (43%) відповіли «в певній мірі», 30% відповіли «ні», а 27% обрала відповідь «так». Це свідчить про те, що заробітна плата може стати хорошим стимулом і мотивацією для відповідальної служби в контрактній армії.

Щодо готовності у разі необхідності захищати свою країну із зброєю в руках майже половина опитаних (43%) відповіли «ні, не готовий/не готова, але з часом можливо розгляну таку можливість», 33% відповіли «так, якщо виникне нагальна потреба або мене мобілізують», і 24% респондентів обрала варіант «ні в якому разі». Це свідчить про те, що більшість опитаної молоді не має сильного бажання захищати свою країну зі зброєю в руках, але у разі термінової необхідності готові розглянути таку можливість.

Після аналізу даних, отриманих в наслідок опитування можна підсумувати наступне: більша половина молоді (57%) вважає проблему професійної (найманої) армії актуальною в нашій країні, що означає обізнаність опитаних у ситуації, що склалася в державі, але рівно половина респондентів (50%) не засуджує молодих людей призовного віку, які уникають служби в армії, що свідчить про низький рівень патріотичного налаштування респондентів. Також з усіх опитаних лише 33% виявили виразне бажання служити в професійній (найманій) армії, у порівнянні з 37%, які зовсім не мають такої охоти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Лиманець О.А., Духовний стан збройних сил України: проблеми та шляхи вирішення» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://studentam.net.ua/content/view/7148/97/>
2. «Рейтинг армій світу: Як Україна опинилася на 30 місці» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://ua.112.ua/statji/reitynh-armii-svitu-chomu-ukraina-opynylasia-na-30-mistsi-411394.html>
3. Слободянюк А. В. Соціологічна оцінка патріотичних настроїв сучасної молоді [Текст] / А. В. Слободянюк // Українське суспільство в умовах війни: виклики сьогодення та перспективи миротворення : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Маріуполь, 9 червня 2017 р.). – Маріуполь : ДонДУУ, 2017. – С. 126-129.
4. Слободянюк А. В. Національна та патріотична ідентичність української молоді [Текст] / А. В. Слободянюк // Актуальні проблеми проектування, виготовлення і експлуатації озброєння та військової техніки : матеріали Всеукраїнської науково-технічної конференції, Вінниця, 17–19 травня 2017 р. : збірник тез доповідей. – Вінниця : ВНТУ, 2017. - С. 288-290.
5. Валентин Бадрак, директор Центру досліджень армії, конверсії і роззброєння (ЦДАКР) «Яка армія потрібна Україні» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://opk.com.ua/%D1%8F%D0%BA%D0%B0-%D0%B0%D1%80%D0%BC%D1%96%D1%8F-%D0%BF%D0%BE>

[%D1%82%D1%80%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B0-%D1%83%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%96/](#)

Литус Катерина Віталіївна - студентка групи Мр 186, факультет менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця.

Слободянюк Анатолій Володимирович - кандидат соціологічних наук, доцент кафедри суспільно-політичних наук, науковий керівник лабораторії соціологічних досліджень Вінницького національного технічного університету.

LytusKateryna V.-Marketing group student, Faculty of Management and Information Security, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia.

Slobodyanyuk Anatoly V.- PhD in Sociology, assistant professor of social and political sciences, scientific director of the laboratory of sociological researches Vinnitsa National Technical University.